

333/99 Надаючи учням валеологічні знання потрібно вчити: заспокоїтися й оцінювати ситуацію, власний стан; планувати свої подальші дії; надавати першу медичну допомогу постраждалим або самодопомогу; діяти за планом. Для благополучного подолання всіх труднощів у надзвичайній ситуації потрібно навчитись переборювати психологічні стреси, виявляти винахідливість, наполегливість, волю, грамотні дії задля збереження життя, здоров'я і працездатності.

ФОНД В. І. ВЕРНАДСЬКОГО В ПОЛТАВСЬКОМУ КРАЄЗНАВЧОМУ МУЗЕЇ ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО: АНАЛІЗ І ВИКОРИСТАННЯ

Кигим С.Л.

Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського, м. Полтава

Ім'я геніального вченого енциклопедиста академіка В. І. Вернадського назавжди пов'язано з Полтавським краєзнавчим музеєм – одним із найстаріших науково-освітніх закладів України. Вчений брав активну участь у створенні та всебічній підтримці Природничо-історичного музею губернського земства – нині Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського [2]. Вшановуючи пам'ять вченого в музеї створено спеціальне зібрання стосовно його персоналії, яке на сьогодні нараховує близько тисячі одиниць. До нього входять колекції ґрунтів, гірських порід і мінералів, рукописи, листи-автографи, прижиттєві видання наукових праць, література про життя, наукову та організаторську діяльність вченого з дарчими написами авторів, спогади про перебування В. І. Вернадського та його родини на Полтавщині; матеріали наукових читань, які традиційно, починаючи з 1991 р., проводить Комісія НАН України з наукової спадщини академіка В. І. Вернадського, наукових конференцій, що відбуваються в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці, Кременчуцькому національному університеті імені Михайла Остроградського, Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка, інших навчальних закладах; твори мистецтва, фотовідбитки, які зберігаються у фондосховищі, науковому архіві та науковій бібліотеці музею [4]. Фонд В. І. Вернадського в Полтавському краєзнавчому музеї почав формуватися з часу заснування музею. Перші його надходження, які мають виключно важливе наукове та історичне значення – колекція зразків ґрунтів, зібраних вченим на території Кременчуцького повіту під час роботи у складі докучаєвської експедиції. Останніми надходженнями до наукового архіву музею стали документи про діяльність Благодійного фонду В. І. Вернадського, що працював у Полтаві у 1994 – 2019 рр. Одним з головних завдань Фонду було відновлення садиби Вернадських на Бутовій горі у Шишаках [1]. 11 березня 2024 р., напередодні 161-річчя з дня народження В. І. Вернадського музей поповнився цікавим експонатом – поштовою листівкою, надісланою з Української антарктичної станції «Академік Вернадський» з дарчими написами та автографами

учасників 28-ї Української антарктичної експедиції. Музейне зібрання вченого поповнюється завдяки широким зв'язкам музею з низкою наукових установ: Комісія НАН України з наукової спадщини В. І. Вернадського, Інститут геохімії, мінералогії і рудоутворення імені М. П. Семененка НАН України, навчальні заклади Полтави і Кременчука. Значний вклад у формування фонду внесли науковці та краєзнавці Полтави: В. М. Самородов, В. М. Закалюжний, В. О. Кривошея, О. А. Стасилюнас, В. М. Губарь, В. І. Пятаченко, В. О. Тарасов та інші.

Матеріали іменного фонду вченого широко популяризуються науковцями музею у виставковій та екскурсійній діяльності, під час проведення наукових конференцій, круглих столів, тощо. Знаковими стали виставки до ювілейних дат життя вченого. Перша, «До 125-річчю від дня народження В. І. Вернадського», відбулась у лютому-березні 1988 р. на мансардному поверсі музею. У березні 2003 р. в залі відділу природи діяла камерна виставка до 140-річчя вченого під назвою «Полтавщина в житті і діяльності В. І. Вернадського». У лютому-грудні 2013 р. до 150-річчя від дня народження видатного природознавця в експозиційній залі музею працювала масштабна виставка «На шляху до ноосфери». Назва виставки символічна, адже шлях В. І. Вернадського до філософського відкриття – ідеї переходу біосфери в ноосферу починався на Полтавщині. У 2023 р., вшановуючи 160-річчя від дня народження вченого, у виставковій залі Полтавського літературно-меморіального музею В. Г. Короленка діяла виставка «Вкарбований у літопис Полтавщини» [5]. Виставка, підготовлена співробітниками науково-дослідного експозиційного відділу природи краєзнавчого музею, не випадково відбувалась у будинку письменника. Тут, у свого троюрідного брата, неодноразово гостював В. І. Вернадський [3]. Для відвідувачів виставок, зокрема учнів і студентів, науковці музею проводили змістовні тематичні екскурсії.

Фонд В. І. Вернадського, що зберігає його наукову спадщину, є невичерпним джерелом для нових наукових знахідок, публікацій, широкої популяризації творчих надбань вченого. Це невмирущий пам'ятник видатному вченому.

Список літератури

1. НА ПКМ імені Василя Кричевського. Ф. 1. Спр. 139. 176 арк.
2. Вернадський В. І. і Полтавщина: факти, документи, бібліографія / уклад. Самородов В. М., Кигим С. Л. / наук. ред. К. М. Ситник. Полтава: Полтавський літератор, 2008. 260 с.
3. Вернадський В. І. та В. Г. Короленко: у поєднанні доль і поглядів / В. М. Самородов, С. Л. Кигим, Л. В. Ольховська / за заг. ред. В. М. Самородова. 2-ге вид., доповн. та уточн. Полтава: ФОП Говоров С. В., 2018. 72 с.
4. Фонд В. І. Вернадського в Полтавському краєзнавчому музеї: тематичний каталог / уклад. Кигим С. Л. ПКМ. Полтава, 2002. 40 с.
5. Кигим С. Л. Вкарбований у літопис Полтавщини / В. І. Вернадський та науково-освітня аграрна Україна: матеріали засідання Президії НААН, присвячені 160-річчю від дня народження (Київ, 11 жовтня 1923 р.) /

ГІДРОЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ПІДВОЛОЧИСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кузик І.Р.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка, м. Тернопіль

Екологічна безпека будь-якої адміністративної чи природної території забезпечується нормативними показниками якості основних компонентів довкілля – повітря, води, ґрунту, а також часткою заповідних територій і природних угідь у структурі землекористування. У свою чергу, гідроекологічна безпека залежить від кількісних параметрів структури водокористування (обсягів водозабору, скидання стічних вод) та якісних параметрів поверхневих і підземних вод.

Аналіз структури водокористування Підволочиської громади, показав, що за 2022 рік у громаді було забрано із природних водних об'єктів 220 тис. м³ води [1]. Практично весь обсяг водозабору у громаді здійснюється із підземних джерел. Використано у Підволочиській ТГ у 2022 році 196 тис. м³ води, у тому числі на питні і санітарно-гігієнічні потреби – 150 тис. м³, на виробничі потреби – 41 тис. м³, на зрошення – 3 тис. м³ і на інші потреби – 2 тис. м³ води (рис. 1). Обсяги загального водовідведення у Підволочиській громаді за 2022 рік склали 118 тис. м³ зворотних вод. З яких 115 тис. м³ – забруднених стічних вод.

Рис. 1. Структура водокористування Підволочиської громади, 2022 рік